

ЦІННІСНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПОДАТКОВОГО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вудвуд Катерина Сергіївна

аспірантка кафедри публічного права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Гаврилюк Руслана Олександрівна

доктор юридичних наук, професор,

завідувачка кафедри публічного права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Характерний для сучасності кризовий характер глобального суспільного розвитку закономірно визначає поглиблення проблеми цінностей як світоглядного конструкту. Увиразнення значенневих аспектів у сьогочасному осягненні суспільних явищ пояснює своєрідності політико-правових і соціально-економічних перетворень. Зокрема, у контексті діалектики загальнолюдського і національного вимірів соціально-культурної ідентичності, що векторно означає і правову реальність, актуалізованою є роль ціннісно-сміслових орієнтирів правових трансформацій.

Відомо, що категорія «цінність» у її філософському осмисленні досліджувалася з погляду розмежування існуючого і належного в межах філософських теорій, зокрема І. Канта, Р. Лотце, Ф. Ніцше, а також неокантіанської доктрини. Так, у «Критиці чистого розуму» (1781 р.) І. Кант зазначав, що «ідеали, хоча за ними й не можна визнати об'єктивної реальності (існування), не мають усе-таки через те розглядатись як химери; вони правлять за необхідне мірило розумові, який потребує поняття того, що у своєму роді є цілком досконалим, аби за ним оцінювати й вимірювати ступінь та вади Недосконалого» [1, с. 337]. Водночас, «цінність» має економічний зміст у матеріалістичному тлумаченні філософією марксизму.

Альтернативні філософські концепції феномену цінності формують проблему «ціннісного» у суб'єкт-об'єктних відносинах та постулюють конфліктність співвідношення «пізнання – цінність», процес пересмислення яких зумовив поступове становлення філософського учення про цінності, аксіології, вперше понятійно визначеного Полем Лапі у «Логіці волі» (1902 р.). «Гуманітарне знання

за своєю природою аксіологічне, – узагальнює М. Г. Марчук, – тобто його призначення для людини визначається передусім ціннісними засадами; ціннісне ставлення до дійсності пов'язане з когнітивним, а пізнавальна діяльність і її результат – знання – мають чітко виражені ціннісні характеристики» [2, с. 11].

Примітним сегментом вираження теорії цінностей видається право як ««аксіологічне поле» тотального соціального досвіду акумуляції людством цінностей свого буття» [3, с. 69]. Ціннісні засади права, що змістовно позначаються у підходах власної цінності права і цінності права інструментальної, виявляються у правовому регулюванні податкових відносин. Згідно з міркуваннями Р. О. Гаврилюк, «оскільки податкове право – невід'ємна частина права в цілому – така ж атрибутивна складова людської культури, з якої формується та виростає право», відповідним є цивілізаційне, дотичне до притаманних певній цивілізації цінностей, розуміння податкового права [4, с. 156], природна суперечність якого детермінує, за зауваженнями Р. О. Гаврилюк, протиставлення ієрархії базових податково-правових цінностей держави і цінностей платника податків [4].

У період, що характеризується відновленням поштовхом до стандартів європейської цивілізації, підкреслюється значення ідейної особливості правової культури Європи, в основі якої – спільні, інтеграційно-орієнтовані для Європи цінності. Досліджуючи аксіологію європейського правового простору, Івона Вронська зауважує, що «Європа є фактично своєрідною аксіологічною категорією, пов'язаною з цивілізацією, яка виражає утвердження верховенства права, демократії, прав людини та утвердження свободи, яка не ігнорує гідність і загальне благо, водночас відображає бажання зробити ці цінності реальністю» [5, с. 14]. Прояв останніх у інтегрованому на засадах, зокрема, економічного співробітництва Європейському Союзу ставить питання аксіологічного виміру загальноєвропейського податково-правового упорядкування.

Інтеграційне податкове право у системі права ЄС може бути визначене як «система юридичних норм, що складають частину Європейського права і застосовуються у сфері оподаткування на основі і відповідно до установчих договорів та загальних принципів права Європейських Співтовариств і Європейського Союзу» [6, с. 411]. Первинне право ЄС в частині положень, спрямованих на реалізацію основної економічної мети Європейського Союзу – внутрішнього ринку, регулює гармонізацію непрямих податків, втім системи прямого оподаткування держав-членів майже не гармонізовані [7, с. 67, 325, 326]. У науковій літературі констатується, що «оскільки оподаткування є однією з найбільш чутливих сфер національного

суверенітету, знаходження рівноваги між інтересами національної податкової політики та інтересами внутрішнього ринку завжди було складним викликом для європейської інтеграції» [7, с. 727]. На думку П'єтро Борії, «окреслені договірними правилами у сфері регулювання оподаткування податкові повноваження ЄС, засвідчують «негативну» функцію системи оподаткування ЄС, спрямовану на обмеження повноважень національних систем, а не «позитивний» її вплив на стабільність національного багатства та процес перерозподілу доходів між членами громадянської спільноти. Так, обумовлене відсутністю традиції європейських конституційних цінностей, які характеризують базові здатності феномену оподаткування, завдання нормативних актів Європейського Союзу стримувати податковий суверенітет держав-членів, а не замінювати його, встановлюючи інший рівень цінностей і правил» [8, с. 16, 17].

Помітно, що царина податків і оподаткування у Європейському Союзі є однією з таких, що вирізняється диференційованою інтеграцією. Такий диференційований підхід можна обґрунтувати аксіологічним рівнем ієрархічного взаємозв'язку податково-правової системи Європейського Союзу і податково-правових систем держав-членів ЄС. Не применшуючи, при цьому, аксіологічне значення податкових положень установчих договорів ЄС, наявною є пріоритезація конституційно визначених з огляду на публічні і приватні інтереси національних податково-правових цінностей, тоді як європейські податкові правила, в основі яких – свободи внутрішнього ринку ЄС, формулюють цінності, метою яких є усунення обмежувальних і дискримінаційних аспектів в межах європейського податково-правового середовища.

Таким чином, у ціннісній площині поліструктурна європейська ідентичність визначається, серед іншого, особливостями правової культури як явища, що «охоплює каталог цінностей, аксіологічні детермінанти яких, з одного боку, є спільними, а з іншого – часто базуються на політичних, соціальних і культурних відмінностях» [5, с. 5]. Наведене стосується податкових відносин у праві Європейського Союзу, особливості ціннісної складової якого позначають притаманний податковому праву взаємозв'язок загальноєвропейського та національного рівнів правового регулювання. В контексті правової інтеграції визначальною є роль кореляції податкових цінностей національної системи з інтеграційними за значенням європейськими цінностями, врахування яких є потенційно перспективною траєкторією в умовах податково-правових трансформацій.

Література:

1. Кант, Іммануїл. Критика чистого розуму / пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. К. : Юніверс, 2000. 504 с.
2. Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання : монографія / М. Г. Марчук. Чернівці : Рута, 2001. 319 с.
3. Габаковська Х. Аксиологічна природа права: теоретико-пізнавальний підхід. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* : Серія : *Юридичні науки*. 2017. № 865. С. 67–72.
4. Гаврилюк Р. О. Природа податкового права: антропосоціокультурний підхід : монографія / Руслана Гаврилюк. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2014. 636 с.
5. Wrońska Iwona. An axiology of the European legal space. *Forum Prawnicze*. 2020. Nr 6. S. 3–16.
6. Ковальчук І. В. Правове регулювання податкових відносин у рамках Європейського Союзу. *Форум права*. 2011. № 2. С. 410–416
7. Szudoczky Rita. The sources of EU law and their relationships: lessons for the field of taxation: primary law, secondary law, fundamental freedoms and state aid rules. *IBFD*. 2014. P. 810.
8. Pietro Boria. *European Tax Law: Institutions and Principles*. Giuffrè, 2014. P. 245.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-53>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Кандуєв Денис Володимирович

*викладач кафедри інформаційно-аналітичних технологій
Інституту інформаційно-комунікаційних технологій та кібероборони
Національний університет оборони України
м. Київ, Україна*

З розвитком сучасних технологій та масовою інформатизацією інформаційних процесів в організаціях управління повітряним рухом зростає значення інформаційних ресурсів, особливо в момент військового вторгнення Російської Федерації в Україну, постає проблема підвищення захисту відповідної інформації.